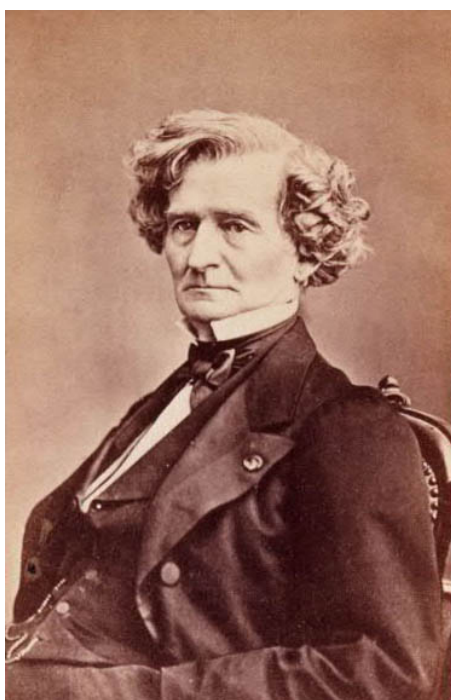

Symphonie Fantastique

Hector Berlioz

Innéacs

Saol Berlioz	34
Stíl cheoil Berlioz	35
Saothair is Tábhachtaí.	36
An Tréimhse Rómánsach	36
La Symphonie Fantastique	38
Uirlisí	39
Un Bal: Cur síos, Anailís, Ceisteanna	43
Marche au Supplice: Cur síos, Anailís, Ceisteanna	48
Tuilleadh ceisteanna	53
Ceisteanna ardleibhéil	58

Saol Hector Berlioz (1803 – 1869)

Rugadh Hector Berlioz sa Fhrainc ar an 11 Nollaig 1803. Ba dhochtúir é a athair agus chuir sé oideachas ar a mhac go luath ina shaol. Bhí Berlioz óg díograiseach agus bhí tallann sa cheol aige: rinne sé staidéar ar an fheadóg mhór agus ar an ghiotar ach ní ar an mhéarchlár. Thosaigh sé ag cumadh ceoil go luath ina shaol fosta, agus foilsíodh cuid den cheol sin agus é ina dhéagóir. Úsáidtear séis as amhrán a chum sé agus é ina dhéagóir, ag tús an *Symphonie Fantastique* agus is é is bun leis an *idée fixe*.

Nuair a bhí sé dhá bhliain déag d'aois thit sé i ngrá le Estelle Duboëuf, cailín a bhí sé bliana níos sine ná é. Bhí an-tionchar ag an ghrá seo ar a chuid cumadóireachta. Nuair a bhí sé seacht mbliana déag d'aois thosaigh sé ag déanamh staidéir ar leigheas i bPáras mar a bhí a athair ag iarraidh air a dhéanamh. Ach níor ghlac sé i bhfad air blas de na ceoldrámaí a fháil agus é i bPáras agus lean sé air ag cumadh ceoil i rith an ama. I ndiaidh dhá bhliain d'éirigh sé as an chúrsa leighis (1824) agus bhí an oiread sin díomá ar a thuismitheoirí gur dhiúltaigh siad éisteacht leis an cheol a chum sé. Thosaigh sé ag staidéar ceoil go lánaimseartha agus bhain sé duaiseanna a chuir ar a chumas taisteal chuig an Iodáil agus chuig an Ghearmáin le tuilleadh a fhoghlaim faoin cheol. Bhí an-tionchar ag cumadóirí Gluck, Beethoven agus Weber air, agus dá bharr seo chuir sé saibhreas breise ina chuid ceoil.

I rith a shaoil, b'fhear mothálach éirimiúil é Berlioz, agus tá sé seo le cluinstitín go láidir ina chuid ceoil. Bhí sé an-dílis don Fhrainc, i gcónaí ag iarraidh feabhas a chur ar shaol cheol na Fraince. Bhí an-chuid cumadóirí cairdiúil leis m.sh. Liszt, Chopin, Mendelssohn, Paganini, Schumann, Saint-Saëns agus Wagner.

Bhí sé an-tógtha le Shakespeare agus chum sé roinnt ceoil do dhrámaí s'aige: *The Tempest*, siansa *Romeo agus Juliet*, réamhcheol *King Lear*. Sa bhliain 1827 thit Berlioz i ngrá leis an aisteoir Harriet Smithson i ndiaidh dó í a fheiceáil i ndrámá. Cé nár bhuail siad lena chéile roimhe seo scríobh sé neart litreacha chuici inar mhaígh sé grá domhain di; níor fhreagair sí iad.

Shakespeare

Sa bhliain 1830 chríochnaigh Berlioz an siansa *Symphonie Fantastique*, a bhfuil cúig ghluaiseacht ann. Tá tionchar an ghrá leatromach le cluinstitín go soiléir sa bhinbeacht atá ann. Bhí an-chuid smaointe nua sa siansa seo agus nuair a cluineadh é den chéad uair aithníodh tallann Berlioz mar chumadóir den chéad scoth. Tamall ina dhiaidh seo d'aithin sé nach raibh seans ar bith aige le Harriet Smithson agus chuaigh sé idir dáil agus pósadh le pianadóir óg as an Bheilg - Camille Moke. Tamall ina dhiaidh sin arís cuireadh an bhainis ar ceal. Chaith sé bliain san Iodáil, áit a raibh tionchar ag an atmaisféar agus cultúr ann ar a chuid ceoil.

D'fhill sé ar Phárás sa bhliain 1832 agus chum sé go leor ceoil ansin, ina measc siansa faoi choinne veidhlín aonair agus ceolfhoirne dár theideal Harold in Italy. Thosaigh sé ag smaoineamh ar Harriet Smithson arís ansin agus phós siad sa bhliain 1833. Bhí mac acu darbh ainm Louis, sa bhliain 1834. Ainneoin go raibh an-rachairt ar a chuid ceoil, bhí Berlioz bocht agus bhí air roinnt scríbhneoireachta a dhéanamh in irisí ceoil lena theaghlach a chothú. Faoin am ar éirigh Harriet as obair ag deireadh na 1830idí, bhí sí ag ól go trom agus bhí deacrachtaí acu sa phósadh.

Ainneoin gur chum sé an-chuid i rith na 1840í i bPárás, níor thaitin an ceol sin le go leor daoine ann, mar gur shíl siad go ndeachaigh sé thar fóir. Mar thoradh air seo, chaith sé an chuid eile dá shaol ag taisteal go minic, go háirithe chuig an Ostair, an Ghearmáin, Sasana agus an Rúis, áit a bhfuair sé an t-aitheantas a bhí tuillte aige. Chuir sé aithne ar cheoltóir óg Marie Recio, duine a thug an-tacaíocht dó. Nuair a fuair Harriet bás i 1854 phós Berlioz Marie.

Fuair sé bás i bPárás i mí Márta na bliana 1869; mhair sé níos faide ná a bheirt bhan, Harriet agus Marie, a mhac Louis, a athair, a dheirfiúracha agus go leor dá chairde. Ag deireadh a shaoil, ní raibh fágtha aige ach Estelle Duboeuf a d'éirigh cairdiúil leis agus tábhachtach dó arís.

Stíl Cheoil Berlioz

Go minic i gceol Berlioz bíonn meascán de dhá *genre* ann. Mar shampla, sa cheoldráma Les Troyens tá samplaí de chumadóireacht siansach agus de cheol drámatúil. Tá *idée fixe* le fáil sa Symphonie Fantastique, téama a sheasann dá ghrá; athraíonn an téama de réir mar a athraíonn an scéal. Is cosúil le coinséartó an siansa Harold in Italy áit a bhfuil téama, seinnte ar an vióla, a thagann ar ais tríd na gluaiseachtaí uile, cosúil le *idée fixe* an Symphonie Fantastique. Deirtear gur dhiúltaigh Paganini an píosa seo a sheinm mar nár thug sé go leor aitheantais cheoil dó agus dá thallann! Tá tréithe ceoldrámaí le fáil sa siansa drámatúil Romeo and Juliet atá scríofa do cheolfhoireann, do cheoltóirí aonair agus do chór, rud a leanann sampla Beethoven óna shiansa deireanach Uimh. 9.

Tá sampla iontach dá thallann chruthaitheach le fáil sa *Scherzo* Queen Mab as Romeo and Juliet agus tá sé an-éasca don éisteoir na síoga a shamhlú ag cruthú líon damháin alla.

Bhí tionchar ag traidisiúin na Fraince, go háirithe ceoldrámaí, ar a chuid ceoil. Fuair sé inspioráid ón chumadóir Gluck agus óna mhúinteoirí Leseur agus Reicha. Tá tionchar Weber le cluinstitín go soiléir, go háirithe sa saothar Symphonie Fantastique. Ainneoin na dtionchar seo uile, d'éirigh le Berlioz a stíl phearsanta féin a chruthú agus bhí stíl neamhspleách aige i gcónaí.

Bíonn séiseanna ina chuid ceoil fada, mothálach, agus bíonn fad mí-rialta sna frásaí go minic. Bíonn uigeacht chuntrapointeach ann go minic agus bíonn úire faoi leith le fáil sa rithim. Cóiriú don cheolfhoireann an tallann ba mhó a bhí aige, agus bíonn idir shaibhreas agus úire ag baint leis an mheascán d'uirlisí a chuireann sé le chéile le fuaimeanna nua a dhéanamh.

D'éirigh le Berlioz atmaisféir éagsúla a léiriú ar bhealach cruinn trí na séiseanna, rithimí agus uigeachtaí fuaime a roghnaigh sé.

Saothair is tábhachtaí

Réamhcheolta:	Les Francs-Juges	1862
	Waverley	1828
	The Tempest - Réamhcheol Faintéiseach	1830
Cantáid:	The Death of Cleopatra	1829
Siansaí:	Symphonie Fantastique	1830
	Romeo and Juliet	1839
	Grand Symphonie Funèbre et Triomphale	1840
Réamhcheolta:	King Lear	1831
	Rob Roy	1831
	The Corsair	1844
	Roman Carnival	1844
Saothair Dhrámatúla:	Lélio (ag leanacht ó Symphonie Fantastique)	1831
Guth agus Ceolfhoireann:	Requiem	1837
Pianó/Orgán:	Les nuits d'été	1841
	Funeral March (Hamlet)	1844
	The Damnation of Faust	1846
	Te Deum	1849
	The Childhood of Christ	1854
Ceoldrámaí:	Benvenuto Cellini	1838
	Les Troyens	1858
	Beatrice and Benedict	1862

An Tréimhse Rómánsach

Is mó an tsuim a bhí ag na cumadóirí Rómánsacha sna hEalaíona agus go speisialta i litríocht a linne ná mar a bhí ag na cumadóirí a mhair rompu. Ba é an ceol an meán a bhí ag na cumadóirí Rómánsacha lena gcuid mothúchán agus giúmar a léiriú agus bhí an féin-nochtadh seo níos tábhachtaí ina n-aighe ná foirm agus cruth a gcuid ceoil. Baineadh úsáid níos saoire as athruithe gléis, ní raibh na frásaí chomh rialta, agus léirigh teidil a gcuid saothar fiú, an dearcadh nua i gcúrsaí cumadóireachta.

Ceol léiritheach/tuairisciúil

Mar a dúradh cheana bhí an-suim ag na cumadóirí Rómánsacha i litríocht a linne. Bhí Wagner, Schumann agus Berlioz an-tugtha don léitheoireacht, rud a d'fhág a rian ar a gcuid ceoil. Is é an toradh a bhí ar an tsuim seo sa litríocht ná ceol de chineál úr – ceol léiritheach (tuairisciúil) - ceol a insíonn scéal, nó a dhéanann cur síos ar eachtra nó ar phictiúr trí fhuaim. Níor lig na cumadóirí seo do rialacha daingne bac a chur orthu ná ar a gcuid mothúchán.

Roinnt de shaintréithe an cheoil sa tréimhse seo

1. Thosaigh na cumadóirí ag briseadh amach ó shrian na 'rialacha' (a leag an pobal éisteachta síos sa Tréimhse Chlasaiceach) go gcaitheadh an ceol bheith deas/cothrom, le rithim shimplí agus araile. Chloígh roinnt cumadóirí leis na foirmeacha a bhí ann roimhe ach d'athraigh siad iad ar a rogha bealach.
2. Tugadh díchordaí isteach in áit na gcomhchordaí a bhíodh ann agus bhíodh siad le fáil go minic tríd an cheol. Bhíodh modhnú ann go dtí aon ghléas ón tonach (m.sh. thiocfadh le cumadóir bogadh ó ghléas G mór (géar amháin) go dtí gléas B maol mion (5 mhaol).
3. Bhí i bhfad níos mó saoirse anois sa luas agus d'éireodh sé níos gasta nó níos maille ag tús/deireadh frásaí go minic, ag brath ar an chumadóir nó ar an seinnteoir. Tugtar "Rubato" ar an tsaoirse luais seo agus freagraíonn sé do mhothcháin an cheoil.
4. D'éirigh an cheolfhoireann i bhfad níos mó agus tháinig forbairt ar na gaothuirilísí. Bhí níos mó seinnteoirí sa cheolfhoireann anois agus níos mó uirlisí ann. Téada (veidhlín, vióla, dordveidhil, olldord), gaothuirilísí (fliúit, óbó, clairnéid, basún), práis (trumpa, trombón, tíúba, corn Francach) agus cnaguirlisí (gach cineál!)
5. Ní raibh an phríomhbhéim ar na téaduirilísí níos mó. Tugadh an tséis do na trí chlann uirlisí a sheinn séis. Mar gheall air seo bhí fuaim i bhfad níos mó, níos saibhre agus níos láidre ón cheolfhoireann. Bhain cumadóirí úsáid as féidearthachtaí na n-uirlisí (ar bhealach séiseach) leis an fhuaim seo a chruthú.
6. Tugadh saoirse don chumadóir cumadh ar a shon féin - ní raibh air (nó uirthi i roinnt bheag cásanna) cumadh faoi choinne lucht éisteachta aineolach a thuilleadh. Ní raibh na cumadóirí fostaithe ag daoine saibhre, bhí saoirse iomlán acu (agus bochtanas go minic). Mar gheall air seo bhí an ceol a chum siad i bhfad níos pearsantaí agus is féidir giúmar/spionn an chumadóira a mhothú ón cheol.
7. Bhí an ceoldán (*tone poem* nó *Symphonic poem*) a d'fhorbair Liszt níos oiriúnaí ná an siansa chun smaointe an chumadóira a léiriú. Sa cheoldán bhí dhá nó trí théama a seinneadh de réir mar a bhí riachtanach chun an dán nó an scéal a léiriú.
8. Thug meicníocht na dtroitheán ar an phianó seans do na cumadóirí stíl nua a fhorbairt i gceol don phianó. Tá sampla den stíl nua seo le fáil i gceol Chopin agus Schumann.

Náisiúnachas sa Cheol

Thart ar lár an naoú haois déag musclaíodh spiorad an Náisiúnachais ar fud na hEorpa. Thosaigh na cumadóirí ag déanamh staidéir ar litríocht, ar cheol tíre agus ar thraidisiúin a dtíortha dúchais. Chum siad ceol a bhí náisiúnta agus ba iad Moussorgsky agus Rimsky-Korsakov sa Rúis, Smetana agus Dvorák sa Bhoithéim agus Grieg san Ioruaith ceannairí na gluaiseachta seo.

Sa bhliain 1860 bheartaigh Moussorgsky, Rimsky-Korsakov, Cui, Borodin agus Balakirev go gcumfadh siad ceol Rúiseach do mhuintir na Rúise. Tugadh an “Cúigear Rúiseach” orthu. Bhí grúpa eile sa Spáinn - Albeniz, Granados, de Falla agus Turina. Tá a gcuid ceoil taitneamhach agus níl aon amhras ann faoin tír atá i gceist.

Cumadóirí a chum sa stíl Rómánsach

Paganini	Borodin	Schubert
Tchaikovsky	<u>Berlioz</u>	Rimsky-Korsakov
Mendelssohn	Grieg	Chopin
Sibelius	Schumann	Albeniz
Liszt	Smetana	Moussorgsky
Dvorák	Brahms	Wagner
Saint-Saëns	Spontini	Fauré
Wolf	Mahler	Massenet
Rossini	Verdi	Weber
Gounod	Offenbach	Bruckner

La Symphonie Fantastique

Tá an siansa seo i ngléas C mór, ainneoin go bhfuil na gluaiseachtaí ar an chúrsa i ngléasanna A mór agus G mion faoi seach. Chum Berlioz sa bhliain 1830 é, nuair nach raibh sé ach 26 bliana d’aois. Tá an siansa seo an-suimiúil agus difriúil ó shiansaí a bhí cumtha ag leithéidí Beethoven, Mozart nó Haydn mar gheall ar an struchtúr a bhaineann leis agus mar gheall ar an scéal atá taobh thiar den cheol. Ceol tuairisciúil nó léiritheach atá ann – ceol a insíonn scéal gan focail a úsáid - agus cé go raibh ceol léiritheach úsáidte i siansaí roimhe seo (mar shampla Siansa Uimhir 6 le Beethoven), bhí forbairt mhór déanta ar an bhunsmaoineamh sa siansa mór seo le Berlioz. Tá scéal an siansa bunaithe ar an ghrá leatromach a mhothaigh Berlioz don aisteoir Éireannach Harriet Smithson – bean a phós sé níos maille ina shaol. Úsáideann Berlioz téama ar a dtugtar “*idée fixe*” trí na gluaiseachtaí ar fad, agus tagann athrú ar an téama de réir mar a athraíonn mothúcháin an chumadóir. Tá cúig ghluaiseacht sa siansa seo – de ghnáth ní bhíodh ach ceithre ghluaiseacht i siansa clasaiceach. Tugann Berlioz teidil ar gach ceann de na gluaiseachtaí seo, le soiléiriú a dhéanamh ar an scéal. Seo hiad ainmneacha na ngluaiseachtaí:

1. Rêveries, passions (brionglóidí, paisin)
2. Un Bal (Damhsa, Bál)
3. Scène aux champs (Radharc ar na páirceanna)
4. Marche au Supplice (Máirseáil chun na Croiche)
5. Songe d'une nuit du Sabbat (Brionglóid d'Oíche Shabóide na gCailleach)

Is léir go bhfuil an scéal sa siansa seo bunaithe ar shaol Berlioz, agus déanann sé cur síos ar an ríméad, ar an éadóchas, ar an dóchas agus ar an eagla a shíolraíonn ón ghrá atá ag an chumadóir do bhean. Mar a léiríonn an t-ainm, is siansa fantaisíoch nó samhlaíoch é an siansa seo a insíonn faoi bhrionglóidí an chumadóir ina maraíonn sé a ghrá geal agus faoin bhealach ina ndaortar chun croiche é agus ar deireadh faoi mar a bhuaileann an bheirt le chéile ag fleá dhrabhlásach na gcailleach. Scríobh Berlioz an scéal seo ar fad i gclár a tugadh amach don lucht éiseachta ag ceolchoirmeacha ionas go dtuigfí gach ar tharla sa cheol.

Is cosúil go bhfaca Berlioz Harriet Smithson i ndráma le Shakespeare i bParás agus gur thit sé i ngrá léi. Is olc an tionchar a bhí ag an ghrá seo air, mar déanann sé cur síos ina dhialann faoin bhealach inar chaith sé na míonna ina dhiaidh seo ag brionglóidí fuithi, agus spaisteoireacht go héadóchasach thart ar shráideanna na cathrach ag smaoiniamh faoina chroí briste i ndiaidh di diúltú dó. B'as an phian agus as an mhearbhall seo a d'fhás ceol an *Symphonie Fantastique*.

Sa chéad ghluaiseacht déanann an *idée fixe* cur síos ar shaol an ealaíontóra sular bhuail sé lena ghrá den chéad uair. Sa dara gluaiseacht – Un Bal – leagann sé súil uirthi ag damhsa i measc slua. Is ar shíocháin an nádúir atá an tríú gluaiseacht bunaithe go dtí go dtagann leagan míshuaimhneach den *idée fixe* isteach nuair a nochtáítear grá a chroí. Tá an t-ealaíontóir chomh trína chéile mar gheall ar an ghrá seo go nimhíonn sé í agus tugtar chun báis é ar an chroch – seo mar a tharlaíonn sa cheathrú gluaiseacht. Roimh dheireadh na gluaiseachta faigheann sé sracfhéachaint ar a ghrá (*idée fixe* i mbarra 165) sula dtiteann scian na gilitíne len é a dhícheannadh. Sa ghluaiseacht dheireanach leanann an cumadóir é féin tar éis dó bás a fháil, freastlaíonn sé ar fhleá dhrabhlásach le taibhsí, cailligh agus créatúir éagsúla eile. Cloistear ceol an *Dies Irae* (Lá na Cinniúna) chomh maith le béim a chur ar théama an bháis.

Uirlisí

Ionstraimiú

Glactar leis go forleathan go bhfuil Berlioz ar dhuine de na cumadóirí ab fhearr riamh le hionstraimiú a dhéanamh. 'Séard atá i gceist leis seo ná go bhfuil sé ábalta uirlis a roghnú a thagann le carachtar an cheoil in áiteanna éagsúla; mar shampla go mbeadh fhios aige go n-oireann fuaim ghéar, bhinn an óbó go maith do shéis atá uaigneach, binn. Scríobh sé leabhar ar an ábhar seo agus is é seo an chéad leabhar ina raibh dianstaidéar déanta ar úsáid uirlisí na ceolfhoirne. Smaoinigh sé i gcónaí ar *timbre* na huirlise – an fhuaim a

chuireann ar ár gcumas clairnéid a aithint ó thrumpa. Ina chuid ceoil scríobh sé mionsonraí faoi fhuaimniú an cheoil ionas nach mbeadh aon mhíthuiscint faoi conas an ceol a sheinm.

Úsáideann sé ceolfhoireann mhór don saothar seo

Téaduirilisí: Veidhlíní (chéad agus dara); violáí; dordveidhlí; olldoird.

Gaothuirilisí: 2 fheadóg mhór; 2 óbó; 2 chláirnéid; 4 bhasún; (piccolo, cor anglais, piccolo clairnéid)

Uirlisí Práis: 4 Chorn Francach; 2 thrumpa; 2 choirnéad loine; 3 thrombón; 2 ophicléide/tiúba

Cnaguirilisí: 4 thiompáin; ciombail; druma mór; tamburo; 2 campane; 2 chruit.

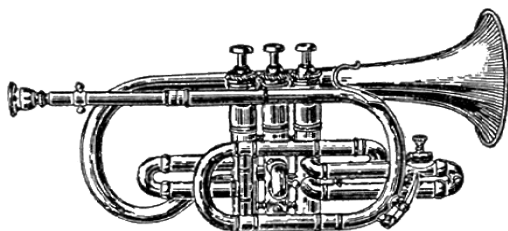
Seinneann an dara seinnteoir ar an fheadóg mhór, an piccolo; an dara seinnteoir ar an óbó seinneann sé an cor anglais chomh maith, agus seinneann an dara seinnteoir den chláirnéid an chláirnéid piccolo – cláirnéid atá níos lú agus níos airde ná an chláirnéid in Bb.

Uirlis cosúil leis an trumpa atá sa choirnéad, agus fuaimníonn sé leathbhealach idir an trumpa agus an corn. Ní minic a úsáidtear sa cheolfhoireann anois é, ach bíonn sé le fáil go rialta i mbannaí práis.

Tá an ophicléide cosúil leis an tiúba, agus is annamh a úsáidtear anois é – bíonn an tiúba le fáil ina áit de ghnáth. Seo thall íomhá den ophicléide.

Tamburo: ciallaíonn sé seo druma.

Campane: Cloig mhóra. Fuaimníonn siad cosúil le cloig i séipéal.

Seo é an coirnéad.

Uirlisí Gléasaistrithe

I gcás roinnt uirlisí ní hionann an nóta a scríobhtar agus an fhuaim a fhaightear ón uirlis. Tarlaíonn sé seo mar gheall ar chruth na huirlise agus simplíocht an mhéaraithe. Tarlaíonn an rud céanna i gcás an fheadóg stáin – bíonn an ceann is coitianta i ngléas D, ach uaireanta nuair a sheinntear na cinn atá níos mó nó níos lú (agus atá mar sin i ngléas difriúil) déantar tagairt do na nótaí i ngléas D. Maidir leis na huirlisí sa cheolfhoireann bíonn ar an chumadóir an ceol a scríobh i ngléas difriúil ionas go bhfuaimneoidh sé sa ghléas céanna leis na huirlisí nach n-athraíonn.

Seo liosta de na huirlisí nach bhfuaimníonn mar a scríobhtar iad sa saothar seo:

Piccolo: Fuaimníonn sé ochtach níos airde ná na nótaí atá scríofa

Clairnéid in Bb: Gach nóta atá scríofa mar C, fuaimníonn sé mar Bb – sin síos ton amháin.

Cor Anglais: Aon rud atá scríofa mar C, fuaimníonn sé mar F – síos 5ch foirfe.

Corn in Eb: Nóta atá scríofa mar C, fuaimníonn sé mar Eb – 6ch mór níos ísle.

Corn in C: Nóta atá scríofa mar C, fuaimníonn sé mar C íseal – 8ch níos ísle.

Coirnéad in G: Nóta atá scríofa mar C, fuaimníonn sé mar G – 4ch foirfe níos ísle.

Olldord: Nóta atá scríofa mar C, fuaimníonn sé mar C íseal – 8ch níos ísle.

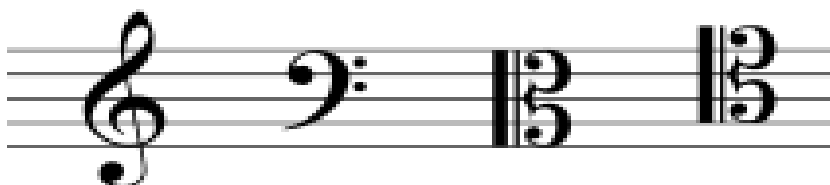
Bealach le cuimhniú ar na hathruithe seo ná: “FED up, seachas coirn. Gach rud eile síos.” Ciallaíonn sé seo má tá an uirlis i ngléas F nó E nó D, téann sé suas go dtí na nótaí sin. Ní mar seo a oibríonn na coirn – má tá siadsan i ngléas F, E nó D téann siad síos. Agus téann aon uirlis i ngléas G, A, nó B síos chomh maith.

Ní uirlis gléasaistrithe í an violá, ach úsáideann sé eochair an ailt, nó eochair C. Bíonn C lár lonnaithe i lár na heochrach seo. Is féidir é a bhogadh thart agus é a úsáid le haghaidh uirlisí eile mar shampla, nuair atá an lár suite ar an 4ú líne, tugtar eochair an teanóir air agus úsáideann roinnt uirlisí práis mar seo é. Ní athraíonn sé riamh don violá.

Ní úsáideann na coirn aon ghléaschomhartha – is gá na seachráin a chur isteach ar gach nóta.

Nuair atá tú ag iarraidh a oibriú amach cén corda atá á sheinm ag an cheolfhoireann ag aon pointe faoi leith, is gá an t-eolas seo a chur san áireamh lena oibriú amach.

Eochracha coitianta sa cheol scríofa

1.	2.	3.	4.
Eochair na tribile	Eochair an doird	Eochair an ailt	Eochair an teanóir
Eochair G	Eochair F	Eochair C	Eochair C
Tá G ar an 2ra líne	Tá F ar an 4ú líne	Tá C ar an 3ú líne	Tá C ar an 4ú líne

Le déanamh:

Déan cleachtadh ar na heochracha seo a scríobh amach tú féin.

Scríobh frása ceoil i ngléas D mór ag baint úsáide as gach ceann de na heochracha seo.

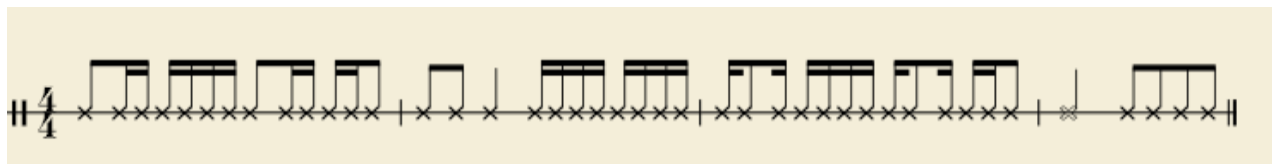
Seinn an frása ar do rogha uirlise.

Scríobh isteach ainmneacha na nótaí faoi gach ceann.

Scríobh isteach an sólfá tonach faoi gach nóta.

Ag obair i mbeirteanna seinnigí frásaí a chéile ar bhur rogha uirlis.

Buail amach an rithim seo:

Cuir séis leis an rithim seo, i ngléas mion.

Cleachtadh ar na huirlisí gléasaistrithe

Scríobh amach na nótaí seo a leanas mar a fhuaimnítear iad. Bain úsáid as seachráin agus línte breise nuair is gá. Tá an chéad cheann déanta i ngach uirlis.

The image shows a musical score for ten different instruments, all in the key of D major (two sharps) and 2/4 time. The instruments are listed on the left side of the page, and their corresponding staves are on the right. The first staff, labeled 'Nóta', contains a sequence of notes: D4 (quarter), E4 (quarter), F#4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), F#4 (quarter), E4 (quarter), and D4 (quarter). The other nine staves (Piccolo, Clairnéid in B, Cor Anglais, Corn in E, Corn in C, Coiméad in Bb, Olldord, and Viola) each begin with a single note on the first staff line, corresponding to the first note of the vocal line: D4 for Piccolo, B4 for Clairnéid in B, D4 for Cor Anglais, E5 for Corn in E, C4 for Corn in C, Bb3 for Coiméad in Bb, D3 for Olldord, and D4 for Viola. The remaining staves are empty.

Gluaiseacht 2: Un Bal

Is damhsa (válnsa) é an ghluaiseacht seo le hamchomhartha $3/8$ agus luas Allegro non troppo – tapaidh ach gan a bheith ró-thapaidh. Seinneann na gnáth-théaduirilísí (veidhlíní 1, 2, viólaí, dordveidhlí, olldoird) chomh maith le dhá chruit, gaothuirilísí (feadóga móra, óbóanna agus clairnéidí) agus coirn. Tugann an meascán uirlisí seo éadroime don cheol – ní bhíonn na basúin ag seinm – bheadh fuaim throm agus íseal acu siúd. Seachnaíonn an cumadóir cuid mhaith de na práis chomh maith agus baineann sé sin saibhreas agus troime den uigeacht. Cuidíonn an uigeacht éadrom agus an meascán neamhghnáthach d’uirlisí le pictiúr grástúil, ioldaite den damhsa a chruthú in intinn an éisteora.

Tá foirm ABA le hintreoir agus coda ag an ghluaiseacht seo. Socraítear atmaisféar an damhsa san introir agus bíonn páirt thábhachtach ag na cruiteanna sa chuid seo. Seinneann na téaduirilísí *tremolo* anseo agus seinneann na cruiteanna airpéitsí ag ardú; i rith an ama bíonn crescendo mór ann agus cruthaíonn sé seo mothú de theannas agus de thnúthánacht. Úsáidtear go leor cordaí laghdaithe anseo chomh maith agus dá thoradh seo mothaítear go bhfuil rud éigin tábhachtach chun tarlúint. Críochnaíonn an introir le scálaí síos, briseadh ar an teannas, agus socrú isteach i ngléas A mór – tá muid réidh don chéad chuid eile.

Oibríonn cuid A mar fhoilsiú, le trí théama éagsúla seinnte ceann i ndiaidh a chéile agus ansin an chéad cheann arís. Athraíonn an ceol go gléas F mór i mbarra 116 agus tagann cuid B isteach leis an *idée fixe*. Mar go bhfuil an dá ghléas (A mór agus F mór) i bhfad óna chéile tugann sé le tuisint go bhfuil an t-ealaíontóir agus a ghrá i bhfad óna chéile chomh maith. Seinntear an *idée fixe* arís i ngléas C mór agus ina dhiaidh sin móitíf an “chuisse croí” i mbarra 163. Filleann cuid A, mar a bheadh athsheinm, leis na trí théamaí arís agus an chéad cheann mar a bhí san fhoilsiú. Tosaíonn an coda i mbarra 256 agus cloistear giotáí de na trí théama. Cloistear an *idée fixe* seinnte go ciúin ar an chláirnéid i ngléas D (níos cóngaraí don bhunghléas an t-am seo) agus críochnaíonn an ceol go láidir mar a bheadh fiodrinne ann le cordaí i ngléas A mór.

Athraíonn an mothú sa ghluaiseacht seo ó thnúthánach, geal, dóchasach san introir go háthasach, saor, ríméadach sa chuid a thagraíonn don damhsa, go brónach, truanhéalach, éadóchasach nuair a chloistear an *idée fixe*. Éiríonn le Berlioz na hathruithe seo a chur i gcrích tríd an úsáid a bhaineann sé as na huirlisí go háirithe ról na gcruiteanna, úsáid na n-uirlisí aonair, agus iad seo a chur i gcodarsnacht leis an ghrúpa ar fad a sheinneann sa ghluaiseacht seo.

Un Bal: Anailís

368 barra san iomlán
Foirm ABA le hIntreoir agus Coda
Gléas A mór

Barraí 1 – 36 **Intreoir** Cordaí dorcha ag éirí níos gile, níos dóchasaí
 Crescendo mór
 Arpéitsí – t.u. agus cruiteanna

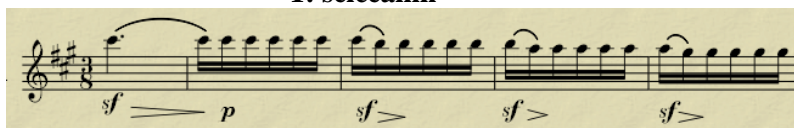
b. 36 **Foilsíú(A)** 2-bharra de thionlacan
 b. 38 **Téama 1:** 4 fhrása 4-bharra.

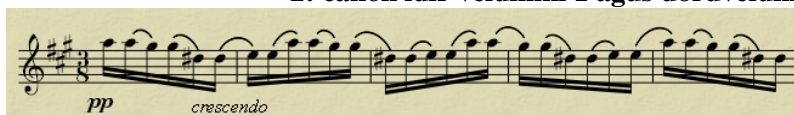
b.54 2 bharra de thionlacan
 b. 56 **Téama 2:** 2 fhrása 5-bharra. Is breachnú é an dara ceann.

b. 66 2 bharra d'intreoir (scála ag ardú)
 b. 68 **Téama 3:** 2 fhrása.
1: seiceamh

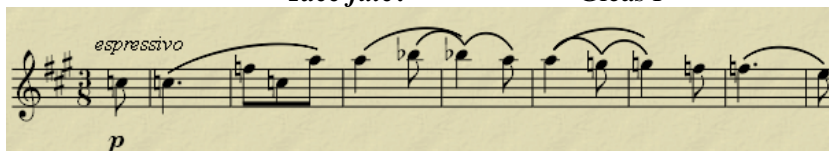

b. 78 **2: canón idir veidhlíní 1 agus dordveidhlí**

b. 94 **Téama 1 arís leathnaithe amach.**

b. 116 **Eipeasóid (B)** 4 bharra de thionlacan Gléas F
 b. 120 **Idée fixe:** Gléas F

b. 128 **Idée fixe:** Gléas C
 b. 163 Troitheán E(ceannasach) ar choirn. Móitíf an chuisle croí.

b. 175 **Athsheimm (A)** Téama 1 i ngléas A
 b. 193 Téama 2
 b. 205 Téama 3
 b. 233 Téama 1 an cheolfhoireann iomlán ag seinm.

b. 256 **Coda** Gléas A mór
 b. 288 – 301 Giotáí de na trí théama.

b. 302	<i>Idée fixe</i> ar chlairnéid i ngléas D
b. 309	<i>Idée fixe</i> i ngléas A
b. 320	Tionchar ó mhóitíf an chuisle croí
b. 368	Dúnadh foirfe i ngléas A

Ceisteanna ar an Scór

Féach ar an scór den dara gluaiseacht agus freagair na ceisteanna seo a leanas:

1. Cén gléas ina bhfuil an ghluaiseacht seo?
2. Cén corda atá á sheinm sa chéad bharr?
3. Athraítear go corda eile i mbarra 5. Cén corda atá á sheinm ansin?
4. Ainmnigh an corda atá á sheinm i mbarraí 7 agus 8.
5. Ainmnigh an corda atá á sheinm i mbarra 11.
6. Míniú *cresc. poco a poco*.
7. Ainmnigh an teicníocht uirlise atá in úsáid sna veidhlíní sa chéad 24 barra.
8. Déan cur síos ar na dinimicí sa chéad chuid den cheol (fhad le barra 30).
9. Ainmnigh an dúnadh a sheinntear idir barraí 35 agus 36.
10. Déan cur síos ar an tionlacan ó bharr 36 go barra 54.
11. Míniú *dolce e tenero*.
12. Seinntear corda A mór i mbarra 36 agus ar feadh roinnt barraí ina dhiaidh sin. Cén barra ina n-athraíonn an corda den chéad uair agus cén corda a sheinntear sa bharr sin?
13. Déan cur síos ar an cheol a sheinntear ar chruit 1 i mbarraí 54 agus 55.
14. Cén t-ainm a thugtar ar an móitíf a úsáidtear sna chéad veidhlíní i mbarraí 42 agus arís i mbarra 50?
15. Cén bealach ina seinntear na téaduirilísí ísle i mbarra 54 agus ina dhiaidh sin?
16. Cén focal is fearr a dhéanann cur síos ar an téama a sheinntear idir barraí 56 agus 60 – crómatach nó seicheamh?
17. Cén bhaint atá idir an téama seo agus an ceol a sheinntear idir barraí 61 agus 65?
18. Déan cur síos ar an cheol a sheinntear ar an chruit i mbarraí 66 agus 67.
19. Míniú *sf*.
20. Míniú *arco*.
21. Déan cur síos ar théama 3 (barraí 68 – 76).
22. Cén focal is fearr a chuireann síos ar uigeacht an téama sin?
23. Déan cur síos ar an uigeacht idir barraí 78 agus 85.
24. I mbarra 94 seinntear téama 1 arís. Cén difear atá idir an tionlacan anseo agus an tionlacan a seinneadh an chéad uair a bhí téama 1 le cloisteáil?
25. Míniú *sans retenir*.
26. Cén chuid den cheol a thosaíonn i mbarra 116?
27. Cén corda a sheinntear i mbarra 116?

28. Cén fáth go bhfuil an corda seo neamhghnáthach ag an phointe seo sa cheol?
29. Cad a thugtar ar an cheol a sheinntear i mbarra 120 – 128?
30. Cén gléas ina seinntear an téama seo?
31. Cén fáth go bhfuil an gléas neamhghnáthach seo oiriúnach?
32. Mínigh *espressivo*.
33. Mínigh *presque rien* (barra 118).
34. Ainmnigh an téama a sheinntear i mbarra 128.
35. Cén gléas ina seinntear é an t-am seo?
36. Cén téama atá á sheinm ag na chéad veidhlíní agus ag na violaí ag an am céanna?
37. Cén uigeacht atá ag an cheol ag an phointe seo?
38. Déan cur síos ar na dinimicí ó bharra 141 go barraa 156.
39. Cén idirchéim atá le fáil idir an nóta deireanach i mbarra 163 agus an chéad nóta i mbarra 164 sna feadóga móra?
40. Cén t-ainm speisialta a thugtar ar an idirchéim seo? Cén fáth?
41. Cén t-ainm atá ar an mhóitíf a sheinntear i mbarraí 164 – 167?
42. Cén uirlis ar a seinntear nóta troitheánach idir barraí 163 agus 175?
43. Cén éifeacht a bhíonn ag an nóta troitheánach ar an atmaisféar sa cheol?
44. Tá dhá rud ag tarlú sna dinimicí idir barraí 165 agus 171 – déan cur síos orthu.
45. Cad a thugtar ar an chuid den ghluaiseacht a thosaíonn i mbarra 175?
46. Mínigh *canto espressivo*.
47. Ainmnigh dhá dhifríocht idir an chuid seo agus an chéad uair a seinneadh an ceol seo.
48. Mínigh *arco div* i mbarra 214/5 sna dara veidhlíní.
49. Mínigh *cresc molto* i mbarra 219.
50. Mínigh *unis pizz* sna dara veidhlíní i mbarra 224.
51. Mínigh *flauto 2 muta in flauto piccolo* sna feadóga móra barra 229.
52. Cén chuid den ghluaiseacht a thosaíonn i mbarra 256?
53. Cén gléas ina bhfuil an ceol ag an phointe seo?
54. Mínigh *animez* i mbarra 256.
55. Ó bharra 288 ainmnigh na téamaí atá le cloisteáil.
56. I mbarra 302 cén uirlis a sheinneann an tséis?
57. Cén gléas ina bhfuil an uirlis sin?
58. Cén gléas ina bhfuil an ceol a sheinntear ar an uirlis sin scríofa?
59. Cén gléas ina gcloistear an ceol sin?
60. Cén uirlisí a thugann tionlacan don cheol ag an phointe seo?
61. Cén t-atmaisféar atá le mothú ag an phointe seo?
62. Cén téama a sheinntear ar an chlairnéid i mbarra 309?
63. Cén gléas ina bhfuil sé scríofa?

64. Cén gléas ina bhfuaimníonn sé?
65. Ag barra 320 mínigh na focail *1° tempo con fuoco*.
66. Cén t-atmaisféar atá ag an cheol anois?
67. Cén téama a chloistear sna chéad veidhlíní i mbarra 345 agus ina dhiaidh?
68. I mbarra 353 mínigh *serrez*.
69. Ainmnigh an corda a sheinntear i mbarra 365.
70. Cén dúnadh ar a gcríochnaíonn an ghluaiseacht?
71. Cén gléas ina gcríochnaíonn an ghluaiseacht?
72. Scríobh amach an téama seo mar a bheadh sé scríofa don chlairnéid in Bb.

73. Scríobh amach an téama seo mar a bheadh sé scríofa don vióla:

74. Ainmnigh na huirlisí gléasathruithe atá in úsáid sa ghluaiseacht seo.
75. Cén t-athrú a thagann ar na nótaí atá scríofa don olldord nuair a fhuaimnítear iad?
76. Ainmnigh an dá shaghas coirn atá ag seinm sa ghluaiseacht seo.
77. Déan cur síos ar conas mar a sheinntear an chruit.
78. Ainmnigh dhá dhifrócht idir an saghas cruite a sheinntear sa saothar seo, agus an chruit Ghaelach.
79. Ainmnigh na cnaguirlisí a sheinntear sa ghluaiseacht seo.
80. Cén éifeacht atá aige seo ar an atmaisféar sa ghluaiseacht?

Marche au Supplice

Sa ghluaiseacht seo tá atmaisféar iomlán éagsúil ann. Tá éadroime agus áthas an dara gluaiseacht imithe, agus tagtha ina áit tá mothú bagarthach, scanrúil, sceirdiúil. ‘Sé an mháirseáil atá i gceist ná an cumadóir á thabhairt chun croiche. Ina bhrionglóidí mharaigh sé a ghrá geal agus daoradh chun báis é.

Ta an ghluaiseacht seo i ngléas G mion agus tá páirt an-tábhachtach ann ag na tiompáin. Tá sé seo i gcodarsnacht iomlán leis an dara gluaiseacht áit a raibh páirt an-tábhachtach ag an dá chruit. Seinneann an cheolfhoireann iomlán sa ghluaiseacht seo, agus tá béim sa cheolfhoireann ar uirlisí láidre. Tá ceithre bhasún ag seinm, rud atá neamhghnáthach go maith; tá tríúr ag seinm na dtiompán, agus tá cnaguirilísí eile: ciombail, druma mór agus sreang druma ann chomh maith. Cruthaíonn na huirlisí seo fuaim láidir, ioldaite, glórmhar a chruthaíonn íomhánna den sceoin in intinn an éisteora.

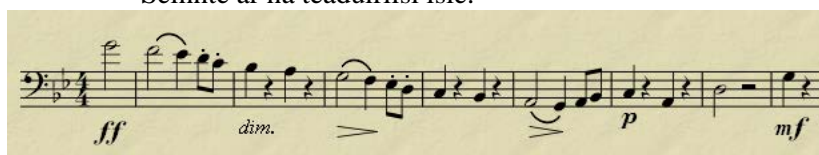
Ta foirm leanúnach ag an phársa le roinnt téamaí éagsúla, an ceann is láidre téama na máirseála i ngléas Bb mór. Tá téama scálach ann atá le cloisteáil tríd síos agus cuntraséiseanna aige. Tagann an *idée fixe* isteach roimh dheireadh na gluaiseachta díreach sula bhfaigheann an ealaíontóir bás nuair a thiteann scian na gilitíne air. Críochnaíonn an ceol i ngléas G mór.

Is é atmaisféar an cheoil an ghné is mó a sheasann amach sa ghluaiseacht seo. Tosaíonn an ceol go bagarthach le buillí rialta leanúnacha ar na tiompáin agus cordaí *pizzicato* ar na téaduirilísí ísle. Tagann *crescendo* ar an cheol de réir a chéile le níos mó uirlisí ag teacht isteach go dtí barra 17 nuair a thagann an chéad téama isteach – an téama scálach. Baineann sé seo an láidreacht agus an neart den cheol agus tagann an mistéir ar ais. Tiontaítear an téama scálach bunoscionn agus cloistear gluaisne chontrártha nuair a sheinntear suas agus síos é ag an am céanna. Tá fuaim glórmhar, uasal, ríoga ag an téama máirseála nuair a thagann sé sin isteach. Bíonn an ceol géar, baagarthach agus foiréigeanach i dtreo an deiridh nuair atá ceol ainteaphónach le cloisteáil le dhá chorda in iomaíocht lena chéile – G mion agus Db mór. Tá binneas agus íogaireacht an ghrá le cloisteáil nuair a sheinntear an *idée fixe*, agus tá faoiseamh agus easpa teannais ina dtréithe den deireadh ar fad nuair a athsheinntear corda G mór.

Marche au Supplice: Anailís

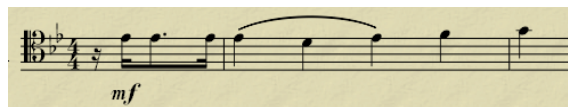
Struchtúr leanúnach Gléas G mion 178 barra san iomlán

Barra 1 – 17	Intreoir	Tiompáin – fuaim bhagarthach. Crescendo mór. De réir a chéile tagann níos mó uirlisí isteach.
17	Téama 1	Téama scálach: Scála G mion ag dul síos dhá 8ch. Seinnte ar na téaduirilísí ísle.

25 **Cuntraséis 1** don téama scálach seinnte ar bhasúin.

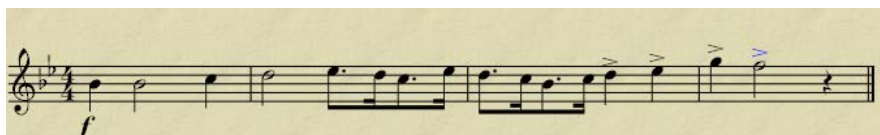

33 **Cuntraséis 2** don téama scálach seinnte ar théaduirlisí.

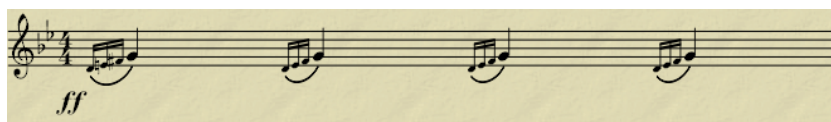
49 Téama scálach ag dul suas agus síos ag an am céanna.
Seinnte ar TU.

62 **Téama 2** Téama an Mháirseála. Bb mór. Sioncóipiú.
Seinnte ar cheolfhoireann iomlán seachas na TU.

An méid seo thuas athsheinnte: Cosúil le foirm shonáideach le dhá théama agus athsheinm.

78 – 82	Droichead	Leathnú amach ar théama an mháirseála.
82		Téama scálach (Gm) briste suas idir uirlisí.
89		Téama an mháirseála le huigeacht nua – le TU.(Bb)
105	Tús an droichid athsheinnte	Seinntear an leathnú amach ar théama 2 arís anseo.
113		Móitíf chrómatach i dtríphléadaigh.
114	Forbairt	Móitíf ag ardú sna TU.

123 Téama scálach a athraíonn ó ff go pp.
130 Tríthion an-drámatúil. Téama scálach ag ardú.

140 **Coda** Easpa séise. Rithim phoncaithe.
164 *Idée fixe* seinnte ar chláirnéid pp.
Tost iomlán ón cheolfhoireann le béim a chur ar an uaigneas.
Seasann sé don sraicfhéachaint deireanach ar a ghrá.

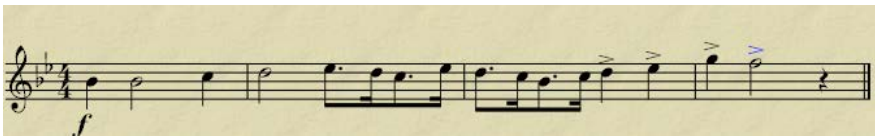
169 Corda G mion. (Titeann an ghilitín)

170 Corda G mór go deireadh na gluaiseachta.

Ceisteanna

Is féidir an scór a úsáid leis na ceisteanna seo a leanas a fhreagairt i rith na bliana. Is féidir na ceisteanna a úsáid mar dhul siar roimh na scrúduithe, agus sa chás sin, ba chóir go mbeadh na freagraí ar eolas agat gan an scór.

1. Cén gléas ina dtosaíonn an ghluaiseacht seo?
2. Cén gléas ina gcríochnaíonn sé?
3. Cén gléas eile ina bhfuil sé i rith na gluaiseachta?
4. Cén téama atá i ngléas atá difriúil ón dá ngléas i gceist 1 agus 2 thuas?
5. Cé mhéad príomhthéama atá ann? Ainmnigh iad.
6. An bhfuil cuntraséis le fáil ann ar chor ar bith?
7. Cén téama lena seinntear é?
8. Cé mhéad cuntraséis atá ann?
9. Cé na huirlisí a sheineann an chéad cheann?
10. Cé na huirlisí a sheineann an dara ceann?
11. Cé na huirlisí a sheineann an tríú ceann?
12. Cén struchtúr atá ag an ghluaiseacht seo?
13. Scríobh amach an struchtúr i bhfoirm focal.
14. An bhfuil an *idée fixe* le fáil sa ghluaiseacht seo?
15. Míniú an *idée fixe*.
16. Cén uirlis a sheineann é sa ghluaiseacht seo?
17. Cad a thagann isteach díreach i ndiaidh don *idée fixe* a bheith seinnte?
18. An chéad uair a sheinntear Téama an Mháirseála, cén chlann uirlisí nach bhfuil ann?
19. Cén fáth a bhfuil an téama scálach difriúil nuair a sheinntear sa droichead é?
20. Cé na cosúlachtaí atá idir an fhoirm seo agus foirm shonáideach?
21. Cén tábhacht a bhaineann le tríthon sa ghluaiseacht seo?
22. Ainmnigh an téama seo:

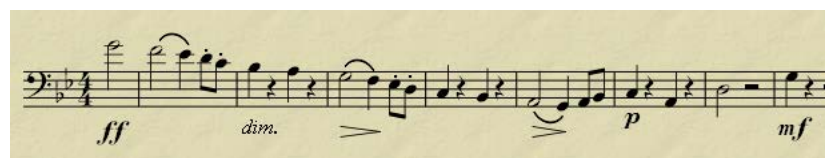
23. Cén gléas ina bhfuil sé?
24. Marcáil ar an scór an dá áit nach ngluaiseacht i gcéimeanna ann.
25. Cén idirchéim atá i gceist sa dá áit seo?
26. Luaigh trí thréith a bhaineann leis an rithim sa téama thuas.
27. Cén réimse atá ag an téama seo thuas?
28. Scríobh amach an téama thuas ag baint úsáide as eohair an ailt.
29. Cuir frása freagartha leis an téama thuas. Ná bain úsáid as ceol Berlioz.
30. Scríobh an frása thuas i ngléas mion. Déan cibé athruithe is gá.

Ceisteanna

Bain úsáid as an scór leis na ceisteanna seo a leanas a fhreagairt.

1. Míniú *Allegretto non troppo*.
2. Cén t-amchomhartha atá in úsáid sa ghluaiseacht seo?
3. Is féidir an t-amchomhartha seo a scríobh le huimhreacha nó le comhartha eile. Céard é a comhartha agus míniú é.
4. Tugtar 3 líne éagsúla do na tiompáin. Míniú cén fáth.
5. Míniú *baguettes d'éponge*
6. Tá an uimhir 6 scríofa os cionn na nótaí do na tiompáin. Míniú.
7. Míniú an treoir a thugtar do sheinnteoírí na dtiompán. *Il faut frapper la première croche de chaque temps avec les deux baguettes et les cinq autres croches avec la baguette de la main droite seulement.*
8. Seinntear na holldoird *pizz*. Míniú.
9. Tá an treoir *div in 4* scríofa do na holldoird. Míniú.
10. Míniú *cresc. molto* i mbarra 16.
11. Míniú *arco* i mbarra 16.
12. Cén téama a thagann isteach den chéad uair i mbarra 17?
13. Cén uirlisí ar a bhfuil sé seinnte?
14. I mbarra 25 tá *a 4 soli* scríofa do na basúin. Míniú.
15. Cén gléas ina bhfuil an ceol i mbarra 32.
16. Cén gaol atá idir an gléas seo agus príomhghléas na gluaiseachta?
17. Cén téama atá á sheinm ag na dordveidhlí agus olldoird sa bharr seo (b.32)?
18. Ainmnigh an chéad nóta a sheinneann an vióla i mbarra 44.
19. Déan cur síos ar an cheol a sheinneann na chéad veidhlíní i mbarra 61.
20. Cén téama atá á sheinm i mbarra 62?
21. Cén chlann uirlisí nach seinneann sa téama seo?
22. Míniú an comhartha ag deireadh barra 77 sna huirlisí ar fad.
23. Deirtear go bhfuil an fhoirm cosúil le foirm shonáideach go dtí an pointe seo sa ghluaiseacht. Míniú conas.
24. I mbarra 82 go 86 seinntear an téama scálach. Cén bealach suimiúil ina seinntear é?
25. Déan cur síos ar cheol na dtiompán i mbarra 87.
26. Déan cur síos ar an cheol a sheinneann na holldoird i mbarraí 91 – 93.
27. Cén téama atá á sheinm sna barraí seo?
28. Cén bealach a bhfuil sé difriúil an t-am seo ón leagan a bhí ann i mbarra 62?
29. Déan cur síos ar an cheol a sheinneann na téaduirilísí i mbarra 106 agus 108.
30. Cén chuid den cheol a thosaíonn i mbarra 105?
31. Cén móitíf atá á sheinm ag na gaothuirilísí i mbarra 113?
32. Cén móitíf atá á sheinm ag na téaduirilísí i mbarra 114?

33. Déan cur síos ar rithim an cheoil sna feadóga móra, sna hóbóanna agus sna clairnéidí i mbarra 118 – 121.
34. Míneigh *baguettes de bois* sna tiompáin barra 121.
35. Conas a sheinntear na tiompáin i mbarraí 123 – 125?
36. Míneigh an treoir tugtha don druma mór i mbarra 123, *Observez bien ici la différence entre le fort et le demi-fort.*
37. Déan cur síos ar na dinimicí sna téaduirilísí, gaothuirilísí agus práis idir barraí 128 agus 130.
38. Cén éifeacht atá ag na dinimicí seo ar atmaisféar an cheoil?
39. Ainmnigh na nótaí uilig atá á seinm i mbarra 130.
40. Conas a sheinntear na veidhlíní idir barraí 126 agus 133?
41. I mbarra 139 de na veidhlíní míneigh an treoir *sur la 4me corde.*
42. Cén chuid den cheol a thosaíonn i mbarra 140?
43. Déan cur síos ar uigeacht an cheoil i mbarraí 155 go 159.
44. Míneigh *Bb muta in B nádurtha* i mbarra 157 de na tiompáin.
45. Cén téama a thosaíonn i mbarra 164?
46. Cén uirlis ar a seinntear é?
47. Míneigh *dolce assai e appassionato.*
48. Míneigh *étouffez le son avec la main* i mbarra 169 den druma mór.
49. Cén corda ar a gcríochnaíonn an ghluaiseacht?
50. Ainmnigh an dá nóta a sheinneann an coirnéad i mbarra 178.
51. Cén réimse atá ag an téama seo?

52. Scríobh amach an téama seo thíos ag baint úsáide as eochair na tribile.

53. Scríobh amach an téama céanna ag baint úsáide as eochair an doird.
54. Céard é an difear idir téama, cuntraséis agus móitíf?
55. Tabhair sampla amháin de gach ceann as an saothar seo agus abair cén áit a bhfuil gach ceann acu le fáil.
56. Scríobh amach eochair na tribile, eochair an doird, eochair an ailt agus eochair an teanóir agus scríobh an nóta C lár ar gach ceann acu.
57. Scríobh frása freagartha le dul leis an fhrása i gceist 52.

Tuilleadh Ceisteanna

Éist leis an cheol den dara gluaiseacht ó bharr 1 go dtí barra 36 agus freagair na ceisteanna seo a leanas. Is féidir éisteacht leis an cheol trí huair.

1. Ag an tús tá na téad-uirlisí ag seinm, cén t-ainm atá ar an teicníocht a úsáideann na gnáth-uirlisí téada?
2. Tá téaduirlis amháin le cluinstitín nach raibh chomh coitianta sa cheolfhoireann sna tréimhsí stairiúla roimh an tréimhse Rómánsach. Cén uirlis atá ann?
3. Cén t-ainm a thugtar ar an tsraith nótaí a sheineann an uirlis seo?
4. Cén dinimic a thabharfá ar an cheol ag an tús ar fad?
5. Cén t-ainm a thugtar ar an athrú sa dinimic a tharlaíonn sa ghiota seo?
6. Tá difear suntasach le cluinstitín sa mhothú idir na gnáth-TU agus an dá cheann nach bhfuil chomh coitianta. Déan cur síos ar an difear seo.
7. Nuair a shroicheann an ceol buaicphointe an crescendo, tagann clann uirlisí eile isteach. Cén chlann í sin?
8. An bhfuil aon uirlis phráis le cluinstitín go soiléir ann?
9. An bhfuil páirt thábhachtach ag na gaoth-uirlisí ann?
10. An bhfuil aon chnag-uirlis le cloisteáil sa sliocht seo?
11. An bhfuil an ceol i ngléas mór nó mion nuair atá dúnadh foirfe le cluinstitín?
12. Cén corda atá le cluinstitín díreach roimh an dúnadh foirfe?
13. Cén t-atmaisféar atá le cloisteáil sa sliocht seo?
14. Ag samhlú go bhfuil tú ag an damhsa mór atá á léiriú sa sliocht seo, déan cur síos ar na híomhánna den suíomh a chruthaíonn an ceol i d'intinn.
15. Cad iad na tréithe den cheol agus na teicníochtaí a úsáideann an cumadóir leis an suíomh seo a léiriú? Déan tagairt do theicníochtaí uirlise, cumadóireachta agus seanma i do fhreagra.
16. Déan cur síos ar uigeacht an tsleachta.
17. Cuir tic le haon cheann de thréithe an cheoil Rómánsaigh atá le cluinstitín sa sliocht seo:

Ceolfhoireann mhór ☐	Béim ar gach chlann uirlisí ☐
Mothúcháin le sonrú go láidir ☐	Réimse leathan dinimicí ☐
Díchordaí ☐	Rubato ☐
18. Cuir tic le haon cheann de na tréithe seo a leanas nach mbaineann leis an tréimhse Rómánsach ach atá le cloisteáil sa sliocht:

Béim ar na téaduirlisí ☐	Páirt níos lú ag gaoth-uirlisí ☐
Séis 4-bharr ☐	Uigeacht homafónach ☐
19. Cad is brí le huigeacht homafónach?
20. Cad is brí le huigeacht monafónach?
21. Cad is brí le huigeacht chuntrapointeach?
22. Tabhair focal eile ar “uigeacht chuntrapointeach.”

Éist leis an cheol (*Un Bal*) ó bharr 1 go dtí barra 68 agus freagair na ceisteanna thíos. Is féidir éisteacht leis an cheol trí huair.

1. Cén ghluaiseacht as ar tógadh an sliocht seo?
2. Cén gléas ina bhfuil an ghluaiseacht seo?
3. An athraíonn sé áit ar bith? Má athraíonn abair cén áit agus ainmnigh gléas amháin eile a dtéann sé chuige.
4. Cén chlann uirlisí atá le cluinstitín ag an tús?
5. Scríobh nóta faoi thonúlacht an intreora.
6. Cé mhéad téama atá le fáil sa ghluaiseacht seo?
7. An bhfuil an *idée fixe* le cluinstitín sa sliocht seo?
8. Déan cur síos ar an *idée fixe* mar atá sé sa ghluaiseacht seo. Abair cén gléas ina bhfuil sé seinnte agus cén uirlis ar a seinntear é.
9. Míneadh cad i gceist i gcomhthéacs an tsaothair iomláin, leis an *idée fixe*.
10. Cén chuid den ghluaiseacht seo ina bhfuil an *idée fixe*?
11. Cuir tic le haon cheann de na teicnící seo a leanas atá le cluinstitín sa sliocht seo:

Scálaí Dord Alberti dealú suimiú
 Croí 3-nóta pizz móitíf an osna arpéitsí
Dies irae rall/rit dúnadh foirfe *cresc*

12. Cén chlann uirlisí nach bhfuil le cloisteáil sa sliocht seo?
13. Cén éifeacht atá aige seo ar atmaisféar an cheoil?
14. Cén uigeacht atá ag an cheol sa sliocht seo?
15. Cén t-amchomhartha atá ag an sliocht seo?
16. Ainmnigh an téama seo:

17. Déan cur síos ar an bhealach ina bhfuil sé seinnte.
18. Cén t-atmaisféar atá le mothú sa téama seo?
19. Cén uirlisí ar a seinntear an téama seo?
20. Cén gléas ina bhfuil sé?
21. Míneadh *sf*.
22. Cén uigeacht atá le fáil nuair atá an téama seo á sheinm?
23. Cuir tic le haon cheann de na teicníochtaí seo a leanas atá le fáil sa téama seo:

Nótaí athseinnte seicheamh Rithim phoncaithe
 Dord Alberti *pizzicato* tremolo
24. Míneadh an téarma “Dord Alberti”. An bhfuil sé ar fáil sa saothar seo? Má tá, abair cén áit.
25. Míneadh an téarma “tremolo”.

Éist leis an cheol as *Marche au Supplice* (barra 62 – 77) agus freagair na ceisteanna seo a leanas.

1. Ainmnigh an téama atá á sheinm.
2. Cén gléas ina bhfuil sé?
3. Cén tonúlacht atá aige?
4. Déan cur síos ar an rithim.
5. Cén chlann uirlisí nach seinneann ach ar éigean ann?
6. Déan cur síos ar atmaisféar an cheoil sa sliocht seo.
7. Cén íomhá atá á chruthú ag an chumadóir?
8. Cén teicníochtaí uirlise agus cumadóireachta a úsáideann sé leis an atmaisféar seo a chruthú?
9. Déan cur síos ar an téama trí úsáid a bhaint as cibé cinn de na tréithe seo a leanas atá le fáil sa tséis.
Nótaí athsheinnte seicheamh Gluaiseacht chontrártha
Léimeanna móra Frásaí freagartha nótaí aiceanta
10. Déan cur síos ar rithim an téama trí úsáid a bhaint as cibé cinn de na tréithe seo a leanas atá le fáil ann.
Sioncóipiú Ostinato rithimeach Nótaí poncaithe
Nótaí fada marthannacha staccato sosanna rialta
11. Déan cur síos ar mhothú an tsleachta trí úsáid a bhaint as cibé cinn de na tréithe seo a leanas atá le fáil ann.
Fearg láidreacht áthas
Mórtas eagla suaimhneas
12. Seinneann an ophicléide nóta athsheinnte. Cad a thugtar ar a leithéid de nóta nuair atá na cordaí ag athrú os a chionn?
13. Déan cur síos ar an uirlis an ophicléide.
14. Seinneann na téaduirilísí ag deireadh an dara frása agus arís ag deireadh an 4ú frása. Cad a sheinneann siad ag na pointí seo?
15. Ainmnigh dhá uirlis ar a seinntear an príomhthéama.
16. Cén chuid den ghluaiseacht atá le cloisteáil sa sliocht seo?
17. Ainmnigh dhá uirlis a sheinneann tionlacan sa sliocht seo.
18. Cad a tharlaíonn sa cheol díreach i ndiaidh an tsleachta seo?
19. Ainmnigh trí dhifear idir an ceol seo agus ceol an téama scálach.
20. Ainmnigh trí dhifear idir an ceol seo agus ceol an *idée fixe*.
21. Ainmnigh dhá thréith de chuid an cheol Rómánsach atá le fáil sa sliocht seo.
22. Déan cur síos ar úsáid na n-uirlisí sa sliocht seo.
23. Ainmnigh na huirlisí práis a sheinntear sa ghluaiseacht seo.
24. Ainmnigh na téaduirilísí a sheinntear sa ghluaiseacht seo.
25. Ainmnigh na cnaguirlisí a sheinntear sa ghluaiseacht seo.

Déan comparáid idir an dá ghluaiseacht seo den saothar seo atá ar an chúrsa faoi na cinnteidil seo thíos:

	Gluaiseacht 2	Gluaiseacht 4
Teideal		
Gléas		
Foirm		
Uirlisí (príomhuirlisí)		
<i>Idée fixe</i>		
Scéal		

Téamaí (le gléas gach ceann)		
Mothú an cheoil/atmaisféar		
Am-chomhartha		
Uigeachtaí agus barraí ina bhfuil siad le fáil		
Pointí eile tábhachtacha		

Ceisteanna Ardleibhéil

*Freagraí fada atá ag teastáil ar na ceisteanna seo a leanas. Bain úsáid as na nótaí atá sa leabhar seo ach chomh maith leis sin, bain úsáid as ciclipéid, nó as an idirlíon le cur leis na freagraí i ngach cás. Déan iarracht tagairt a dhéanamh don *Symphonie Fantastique* i ngach ceist.*

1. Déan cur síos ar shaol Berlioz, déan tagairt faoi leith don pháirt a bhí ag an ghrá ina shaol agus an tionchar a bhí aige seo ar an cheol a chum sé, go háirithe *Symphonie Fantastique*.
2. Déan cur síos ar an stíl cheoil a chum Berlioz, go háirithe úsáid na ceolfhoirne agus an tallann a bhí aige don ionstraimíocht.
3. Déan cur síos ar an stíl cheoil a bhí á cumadh sa tréimhse rómánsach, agus do na hathruithe a tháinig ar an cheol ón tréimhse chlasaiceach a tháinig roimhe. Luaigh roinnt cumadóirí a mhair agus a chum ceol sa stíl seo.
4. Déan cur síos ar an scéal atá taobh thiar den *Symphonie Fantastique* agus ar an tábhacht a bhí aige i saol Berlioz féin.
5. Faigh cúig shampla d'úsáid uirlisí ar bhealach cliste sa saothar seo, go háirithe sna gluaiseachtaí atá ar an chúrsa Ardteiste.
6. Luaigh cúig shampla de theicníochtaí rithime a úsáideann an cumadóir sna gluaiseachtaí atá ar an chúrsa, agus den éifeacht atá acu ar atmaisféar an cheoil.
7. Luaigh an tionchar atá ag 3 uigeacht éagsúla atá le fáil sa saothar seo ar atmaisféar an cheoil agus ar an scéal a bhaineann leis an cheol.
8. Déan cur síos ar an *idée fixe* sa saothar seo agus ar an bhealach a gcuireann sé le hatmaisféar an cheoil. Déan tagairt faoi leith don pháirt atá aige sa dá ghluaiseacht atá ar an chúrsa.
9. Ainmnigh na huirlisí gléasathruithe atá le fáil sa saothar seo agus scríobh amach an téama máirseála i ngléas Bb do gach ceann acu.
10. Déan comparáid idir an saothar seo agus na saothair eile ar an chúrsa faoi na cinn-teidil seo a leanas: uigeachtaí; atmaisféar; íomhánna á léiriú tríd an gceol; uirlisí atá in úsáid; stíl cheoil; cúlra an tsaothair; an tréimhse stairiúil ina mhair na cumadóirí.